Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Autoritates Aristotelis, o[l]im recte philosophantium facile principis, insup[e]r platonis, Boetij Senece Apuleii Aphricani, Porphyrij, Auerroys Gilberti Porritani

Aristoteles

[Coloniae], 1504

VD16 A 4031

[Autoritates Senece]

urn:nbn:de:bsz:31-299211

Visual Library

Conſeruatio ſanitatis melioꝛ eſt omni medicina
Neceſſitas non habet legem. quia ꝯtraria eſſet rationi.
Mutatio conſuetudinis non eſt ſubita ſed ſucceſſiua.
Interioꝛa a ſuperioꝛibus reguntur
Juſticia regnantis vtilioꝛ eſt ſubditis qꝫ fertilitas tempoꝛis.
Conſilium eſt oculus futuroꝛum
Nobiliſſimū aīaliū ē hō qꝛ nexꝰ dei ⁊ mūdi. ⁊ ꝑticipiū oīs creature

¶ Sequuntur autoꝛi. li. de pomo ⁊ moꝛte

SEpius mihi phia viſa eſt res diuina. quia per eam in dei atqꝫ nature ꝯgnitionem aſcendimus.
Moꝛs nihil eſt niſi receſſus anime a coꝛpoꝛe
Sapiens debet letari de moꝛte ſua ⁊ non dolere eo ꝙ qn̄ qꝫ coꝛpoꝛis paſſionibus liberabitur et īmoꝛtali vita fruetur.
Philoſophia docet hoīem cognoſcere ⁊ ſe ⁊ ſuum creatoꝛem
Docentes alios. mentiri non debent
Logica eſt ſimilis ſcoꝛpioni in tyriaca qui licet de ſe ſit venenum tamen in tyriaca exiſtens remedium preſtat doloꝛem patienti
Beata eſt anima q̄ nō fuit infecta prauis oꝑationibus huiꝰ mūdi
Homo moꝛiens debet ꝯfidere in creatoꝛe ſuo
Ue anime peccatrici. que non habet poſſe redeundi ad locum ſuū vnde exiuit. qꝛ turpia opera delectationes carnales impediunt eiꝰ aſcenſum ſurſum. Ex hac ſententia Ariſto. habetur euꝫ firmiter credidiſſe aīam rōnalē aliam eſſe habiturā vitam Et qꝫqꝫ rōne id non demonſtrauerit. eo factum ē. qꝛ ſm̄ Scotum in quarto ſnīarum ſolum ꝓbabilr̄ ꝑſuaderi poteſt. ⁊ non demonſtrari Hinc de Ariſtotile dr̄ ꝙ vbi intellectus Ariſtotilis defecit ibi affectꝰ eius aſcendit

¶ Sequuntur autoꝛitates moꝛales Senece ad lucillum balbū. Et hoc ꝯgruo oꝛdine ante ꝓgreſſum ad logicalia Ariſto. et alioꝛum

TUrpiſſima ē iactura q̄ fit per ignoꝛantiam et negligentiam.
Ubi diuerſa ſunt cibaria ibi nutrimenta pauca quia diuerſa (minꝰ alunt
Peregrini multa habent hoſpitia. nullas amicitias
Nihil īpedit ita ſanitatē. ſicut crebra remedioꝝ tētatio aut īmutatō
Leta paupertas ē res honeſta. verbū ē apud epicureos a Seneca (inuentū.
Non qui parū habet eſt pauper. ſed qui plus cupit
Cum amico omnia delibera. ſed de amico prius.
Utrumqꝫ eſt vitium omni credere ⁊ nulli
Peſſimum eſt ꝙ habemus autoꝛitates ſenum. vitia vero pueroꝝ
Nullius rei iocunda eſt poſſeſſio ſine ſocio
Unum exemplum luxurie ſiue auaritie multa mala facit
Cum illis ꝯuerſari debes q̄ te iocundū facturi ſunt vel melioꝛeſ.
Nihil refert qualis ſtatus tuus ſit ſi videtur tibi malus

Auto. morales ſeue. ad lu. bal.

Sic viue cum hominibus tanq̄ deus videat.
Sic loquere cum deo tanq̄ homines audiant.
Quid eſt turpius q̄ ſenem viuere inſipienter
Sine ſtudio philoſophie eger eſt animus.
Non iubeo te ſemper ſcribere libros ac tabulas Pugillaribus em̄ dandum eſt interuallum omnino.
Pugilibus datur req̄es. non vt virtus ſpolietur. ſꝫ magis acuatur
Scio neminē beate viuere non poſſe ſine ſtudio ſapientie.
Bonam vitam perfecta ſapientia efficit
Non ſit ꝙ nos a phīa remoueat. nec paūptas nec aliꝰ rei indige̅tia
Nemo dignus eſt deo niſi opes contempſerit.
Philoſophia docet nos facere ⁊ diſcernere
Magnus eſt ille qui in diuitijs pauper eſt.
Nemo diues naſcitur Peiores morimur q̄ naſcimur.
Incertum eſt q̄ loco mors te expectat. itaqꝫ tu eam in om̄i expectes
Si q̄s percipit phīam. ita ſeaurus moritur ſicut naſcatur.
Sola virtus preſtat gaudium ꝑpetuum ⁊ ſecurum.
Mens bona nō accomodatur nec emitur ⁊ ſi venalis eſſet non haberet emptorem. ſed mala quotidie emitur
Initium ſapientie eſt cognitio peccati
Qui peccare ſe neſcit corrigi non vult.
Generoſus animus concitatur ad honeſta
Magni animi ē magna ꝯtemnere Nemo bonus eſt ſine deo
Quid eſt facilius propria in homine aut aliena laudare
Non faciunt meliorem equum aurei freni
Nemo gloriari debet niſi de ſuo
Lauda hominem in illo quod nec dari nec eripi pōt. ſed qđ ꝓprīū hominis eſt. ſꝫ hoc nō eſt domꝰ vel veſtis pulcra vl' familia multa vel femina formoſa. ſed animus ⁊ ratio perfecta
Philoſophia platonem nobileꝫ non accepit. ſed cū nobile̅ fecit.
Phīa nullum reijcit. ſed lucet omnibus
Sic cū inferiori viuas quemadmodū tecū ſuperiore̅ viuere velis.
Nulla ſeruitus turpior q̄ voluntaria
Nihil ē tam ꝑtinax qđ puigil opatio ⁊ dilige̅s cura nō expugnat (vel ꝓmollit
Phie ſeruias. quia ipſi ſeruire libertas eſt
Si vis amari tunc ama.
Quicquid ē ingenitum alicui non leue arte vincitur
Ille beatiſſimus ē ⁊ ſecurꝰ ſui poſſeſſor q̄ craſtinū die̅ ſine ſollicitu(dine expectat.
Nūq̄ em̄ intātū ꝯ ꝟtutes neq̄tia iualeſcit vt nullū
phie ſacrum ⁊ venerabile veſtigium aut nomen permaneat
Subtilitas anime copia ciborum impeditur.

Autorita. Senece ad Lucillū

Philoſophia non conſiſtit in verbis ſed in rebus
Philoſophia animam ſubleuat fabricat vitam. diſponit actōnes. regit agenda. ⁊ omittenda demonſtrat
Natura modum petit. ¶ Nature deſideria ſunt infinita
Generoſos animos labor nutrit.
Teipſum felicē facies ſi intellexeris illa eē bona q̇bꝫ virtꝰ ē admixta
Quid eſt bonum niſi rerū ſcia Quid ē malum niſi rerū impitia.
Hoc ē ſummū bonum qđ ſi occupas incipis eſſe deoꝝ ſocius
Ad ſummū bonum tutum ē iter et iocundum.
Natura dedit tibi illa bona q̄ ſi non deſeris par deo ꝯſurges. ſed te parē deo pecunia non facit. qꝛ deus taliuꝫ nihil hꝫ. nec ꝑtexta. qꝛ deus nudus ē. nec fama. nec oſtenſio tui in populo q̄ deus non nouit. nec turba ſeruoꝝ ſequentium te. qꝛ maximus ⁊ potentiſſimus regit oīa. nec forma nec vires. qꝛ nihil eoꝝ ē qđ non patiatur vetuſtatē. q̇d ergo te deo parē facit. certe animꝰ bonus rectꝰ ⁊ magnꝰ.
Hūc aūt nihil aliud hoīes niſi deuꝫ in humano corꝑe hoſpitatum
Principia totius operationis dimidium occupare videntur.
Ad phiam te tranſfer ſi vis eſſe ſanus. ſi ſecurus. ſi beatꝰ. ſi liber
Si vis oīa tibi ſubijci ſubijce te rōni. multos ei reges ſi rō te rexerit
Multum proficit ſermo ſi paulatim irreſperit animo
Plato voluit neminem eſſe regem niſi ex ſeruis eē ortū. ⁊ neminem eſſe ſeruū niſi ex regibus eſſe ortum. ſed oīa illa varietas fortune miſcuit ⁊ in ſurſuꝫ deorſum natura fortune iactauit. ſꝫ iſta nō vidētur ꝯſiderate dicta
Nō refert q̄ꝫ multos libros. ſꝫ q̄ꝫ bonos hēas.
Virga omne murmur compeſcitur.
Phia hoc mihi promittit vt me deo parem faciet
Punctū eſt quid minimū ⁊ adhuc puncto aliquid minus
Dociles natura nos edidit ⁊ rōnē nob̄ dedit iꝑfectā. q̄ tū ꝑfici pt.
Omnia īpedimenta dimitte ⁊ vaca rationi tota mente
Ad phiaꝫ totā mētē ꝯuerte huic aſſiſte. hāc cole. ⁊ tūc ingēs īterualū ē inter te ⁊ ceteros hoīes. oīes ei mortales añcedes. ⁊ dij te non multū añcedent
Ociū ⁊ ſolitudo non faciūt hominē bonum.
Nulla ſubtilitas ē ſine difficultate. Omnia habere nemo poteſt
Singulis rebus modū exhibeas. Oīs ars ē imitatio nature
Contemptus corꝑis eſt tota libertas
Nō ex difformitate corporis defedatur animus. ſed ex pulcritudine anime defedatur corpus ⁊ non econtra
Intellectus nihil aliud eſt q̄ꝫ in corpus humanū diuini ſpūs pars imerſa
O q̄ꝫ contempta eſt ars
Homo niſi ſuper humanam rōnem ſe erexerit homo non eſt.
Nulla victoria maior eſt q̄ꝫ vitia domare

Auto. morales de vita et mori.

Principium in rebus ē erigere animum ſuper iniurias et promiſſa fortitudine leto animo aduerſa poſſe tolerare
Sapor pabuli manet in lacte. vis vini in aceto. quia nulla res ē q̄ non ſapiat naturam eius ex qua naſcitur.

¶ Autorita. Senece de vita ⁊ moribus.

OMnis peccati actio voluntaria eſt.
Diſciplina bonos mores facit
Id ſapit vnuſquiſq̧ qđ didicit Dolor patientia vincitur
Bona conſuetudo excutere debet qđ mala inſtruxit
Bene decet loqui bn̄ decet tacere Libentius audias q̄ꝫ loq̄ris
Quod animaliū eſt magis mitium homini q̄ꝫ alter homo
Qđ tacitū eſſe velis. nemini dixeris. Mōſtro ē auaricia ſiliis
Quid dulcius ē q̄ꝫ habere amicū cū q̄ omia ſicut tecū loq̄ audeas.
Priuſq̄ꝫ promittis delibera. ſed cū ꝓmiſeris ſtatim facias
Nil petas quod negaturus fuiſti
Pacem habeas cum amicis. bellum cum vitijs
Bonū eſt laudari ſꝫ preſtantius ē eſſe laudabilem
Que ſunt magne diuitie deſiderare non debes.
Que eſt magna egeſtas. auaricia.
Quis eſt pauper. qui ſibi videtur eſſe pauper
Spes premij. ſolatium eſt laboris.
Pecuniam habere oportet ſed ei ſeruire non oportet
Diuitijs vtendum ē ſed non eſt eis abutendum
Magis ⁊ minus non diuerſificant ſpeciem
Fortior ē qui cupiditatem vincit q̄ꝫ qui honeſtatem vincit
Ubi eſt confeſſio ibi eſt remiſſio.
Quietiſſimam vitam homines haberēt in terris. ſi hec duo pronomina. ſcꝫ meum ⁊ tuum tolerentur.
Mihi crede non poteſt quis eſſe diues ⁊ felix.
Auribus vtaris frequentius q̄ꝫ lingua.
Quicq̄d dicturus es anteq̄ꝫ alijs dicas tibi dicas
Qui neſcit tacere neſcit loq̄ Peiora ſunt odia tecta q̄ꝫ apta
Nullum ſcelus ſcelere vincēdum eſt

¶ De. iiij. virtutib⁹ car. alias de forma ad paulū

DE dubijs non definies. ſꝫ ſuſpēſaꝫ teneas ſententiam
Mendacium ſpecie veritatis occultatur.
Prudens fallere non vult. falli autem non poteſt.
Cuiuſlibet facti cām inq̄re Cogitatio tua nunq̄ꝫ recedat
Lauda parce. vitupera parcius. ſimiliter enī reprehenſi (a vero bilis eſt nimia laudatio ⁊ imoderata vituperatio. illa quidem adulatione iſta autem malignitate ſuſpecta eſt

Autorita. Senece de benefi:

Non ſemper ſis in actu.ſed interdū animo tuo requiem dato.et ip
ſa requies data plena ſit ſapientie ſtudijs ꝛ cogitationibus bonis
Non te moueat dicētis autoritas.nec q̇s dicat ſꝫ q̇d dicaꝛ attende
Honeſtum et magnum eſt vindicte ignoſcere
Non aſcribas tibi qd̛ non es.nec maioꝛ q̄ꝫ es aut videri velis
A verbis turpibus te abſtineas Riſus tu⁹ erit ſine cachinno.
Interdū ſerijs miſcebis iocos ſed tamen moderatos.
Eſto fugax vitiorū tuorū.aliorum non ſcrutatoꝛ nec acer rep̄henſoꝛ
Non extollas aliquem nec deprimas
Seuerioꝛ eſto iudicio q̄ꝫ ſermone
Clementie eſto cultoꝛ.ſeuicie deteſtatoꝛ
Cunctis eſto benignus.nemini blādus.paucis familiaris ad iram
tardus.ad miſericordiā ꝓn⁹.in aduerſis firmus.in ꝓſperis cautus
Inferiores nō contemnas ſuperbiendo (et humilis
Superiores recte viuendo non timeas.
Rumoribus minime ſis credulus Scie cupidus ſis ꝛ docilis
Que noſti ſine arrogātia poſtulāti īpartire q̄ neſcis occultatiōe ig/
Caue ne ſis parcus. (norātie tibi poſtula impartiri.
Deum amabis ſi opere eum imitaberis..
Si non velis omnibus prodeſſe.non velis et nocere.
¶ Cicero teſtatur Romanos aut nihil a grecis ſuſcepiſſe aut ab eis
recepta feciſſe meliora.

¶ Seneca de beneficijs ad ebuchiū liberalē li.tres.
NUllum beneficiū dandum eſt negligenter
Dignus eſt decipi qui de recipiendo cogitauit cum daret
Multi ſunt indigni luce ꝛ tamē dies oritur eis
Qui beneficiū non reddit magis peccat q̄ꝫ q̇ nō dat citi⁹
Beneficio bene dato multorū amiſſorum damna ſoluuntur.
Beneficium manu tangi non poteſt.ſed in anima generatur
Nec aurum nec argentum nec aliquod talium beneficium eſt
Non refert quid vel q̄ꝫtū detur ſꝫ quo animo detur.qꝛ beneficium
non in eo qd̛ daꝛ ꝯſiſtit ſꝫ in ip̄i⁹ dantis animo. Primo neceſſaria
ſunt danda.deinde vtilia.ꝛ deinde iocunda.ꝛ honeſta.
Videam⁹ ne mittamus munera ſuꝑuacua.vt feīe arma ꝛ ruſtico li
Pecunia ingens.ſed non cū recta ratione ꝛ voluntate (bros
data non eſt beneficium ſed thezaurus
Semper debemus dare quo modo vellemus accipere
Ingratū eſt beneficium quod diu manibus dandis adheſit.
Caueamus ne aliq̇d more interuenist in dando ne deliberare vide
Gratiſſima ſunt beneficia que ſunt parata facili occurrētia (amur
in quibus nulla mora fuit niſi accipientis verecundia

Jlle non tulit munera gratis qui cum rogaſſet accepit. Unde opti
mum eſt preuenire deſiderium rogantis
Jllud beneficium eſt iocundū quod alicui obuiam venit
Celeritas multum facit. Mora multum aufert
Qui dederit beneficium taceat.narret aūt is qui accepit.
Nihil ita vitandū eſt in dando beneficia ſicut ſuperbia
Dabo egenti non vt ipſe eo egeam
Succurro perituro non vt ipſe peream. (turpe eſt
Referre grām de beneficijs facile eſt.ſꝫ nō referre grām de bn̄ficijs
Jngratus eſt qui beneficiū negat acceptaſſe quod accepit
Jngratus ē qui diſſimulat Jngratus eſt qui non reddit
Jngratiſſimꝰ oim̄ qui oblitus ē Turpiſſima vox ī bn̄ficijs ē redde
Jn quolibet ſcelere eſt ſupplicium aut viciū ſceleris
Nulla virtus precluſa ē.oīm̄ibus patet.omnes admittit.om̄es idu/
cit.⁊ egenos.ſeruos.reges.⁊ exules
Regnum eſt nolle regnare cum poſſes.
Nihil ſine ratione faciendum eſt
Non eſt aliquod beneficium quod non rōne facti dandum eſt
Uidendū ē ⁊ ꝯſiderādū q̇d.cui.q̄liter.quali.q̄ndo ⁊ vbi dandū ſit
Turpiſſimū genus beneficij eſt inconſulta donatio.
Jn dando beneficia vir ſimplex gratus eſt eligendus
Multo grauius eſt malo dediſſe beneficia q̄ꝫ non dediſſe
Non eſt turpe remunerare vel remediare conſilium
Multo plus ꝓdeſt ſi pauca ſapiē precepta teneas ⁊ iſta in prūpto
vſu habeas.q̄ꝫ ſi multa didiceris ⁊ illa non habeas ad manum.
Stulticia eſt morbus anime
¶Alia complurima ſunt Senece ſcripta magiſtri Neronis princi
pis viliſſimi.ſed hec magis ꝯgrua
¶Sequunt̄ autor.ſuꝑ p̄mū li.de ꝯſolatōe phīe ipius Boetij
Anicij Manlij.torquati.patricij ꝯſulꝰ romani viri orthodoxi quē
Theodericꝰ rex oſtrogottorū papie incarcerauit.āno Anaſtaſij.xij
q̇ eſt ānus xp̄i q̇ngenteſimus quartus.⁊ poſtea necauit.ſ.anno xp̄i.
ccccc.xxiij.⁊ papā ioannem primo Rauenno incarceratum occidit

Carmina qui quondam ſtudio florente peregi.
Flebilis heu meſtos cogor inire modos.
Mors hoim̄ felix que ſe nec dulcibus annis.
Jnſerit.⁊ meſtis ſepe vocata venit.
Quid me felicem totiens iactaſtis amici.
Qui cecidit.ſtabili nō erat ille gradu
Poete officium nō eſt hoiem in aduerſis conſolari.ſed philoſophi
Beata eſt reſpublica cui princeps ſapiens dominatur

228